

คนหนองไร่ใช้แพนพัฒนาตำบลสร้างเศรษฐกิจ-ท่องเที่ยวชุมชน

ตำบลหนองไร่ อำเภพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี มีพื้นที่ประมาณ 95,931ไร่ มี 17 หมู่บ้าน ประชากรประมาณ 6,600 คน สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบลล้นเนิน ชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรม ปลูกมันสำปะหลัง อ้อย ข้าวโพด ทานา ทำตาล เลี้ยงสัตว์ รับจ้างทั่วไป ฯลฯ

ในอดีตหนองไร่เคยเป็นเส้นทางเดินทัพ สมัยสงครามไทย-พม่า และในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เคยเป็นฐานลับของขบวนการเสรีไทย นอกจากนี้ชาวหนองไร่ยังมีส่วนร่วมในการต่อสู้ร่วมกันเพื่อรักษาผืนป่าที่เป็นแหล่งอาหารและแหล่งใช้สอยประโยชน์ของชุมชน โดยเฉพาะผืนป่าบริเวณบ้านห้วยสะพาน หมู่ที่ 2 ซึ่งอยู่ติดกับเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าหนองไร่ และร่วมกันฟื้นฟูสภาพป่าที่เคยเสื่อมโทรมจนกลับมาเขียวชชี กลายเป็นแหล่งอาหารและสมุนไพรของชุมชน

จากป่าเสื่อมโทรม

สู่ 2 รางวัลโลกสีเขียว

สมพร ปานโด ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลหนองไร่ เล่าว่า สมัยก่อนพื้นที่ป่าหนองไร่ยังมีต้นไม้หนาน่าไม้ แต่ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 มีการตัดไม้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่างๆ เช่น สร้างบ้าน ทำรางรถไฟ ส่งไม้ไฟเข้าโรงงานอุตสาหกรรมกระดาษ เมื่อป่าหมดไป ราวปี 2515 เป็นต้นมา นายทุนจากต่างถิ่นได้เข้ามาจับจองพื้นที่และส่งเสริมให้ชาวบ้านปลูกอ้อยและมันสำปะหลังเพื่อส่งขายโรงงาน จนผืนป่าเหี้ยนเหียน เกิดผลกระทบ ต่อแหล่งน้ำ และแหล่งอาหารของชาวบ้าน เป็นอย่างนี้อยู่เรื่อยมา

จนถึงช่วงปี 2516-2517 เป็นช่วงประชาธิปไตยเฟื่องฟู ชาวไร่ ชาวนาทั่วประเทศรวมกลุ่มกันเรียกร้องสิทธิต่างๆ ชาวหนองไร่จึงได้รวมตัวกันทวงผืนป่าจากนายทุน แต่ชาวบ้านกลับถูกลอบทำร้าย จนต้องอพยพวนไปเรื่อยๆต่อต่อทางราชการ รวมทั้งยื่นหนังสือถึงนายกรัฐมนตรี จนประสบผลสำเร็จในปี 2517 ชาวบ้านจึงได้ร่วมกันรังวัดผืนป่า และทำแนวเขตป่า ได้เนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 1,008 ไร่ หลังจากนั้นชาวบ้านได้ร่วมกันดูแลมิให้นายทุนบุกรุกป่า แต่ก็ยังไม่ได้ฟื้นฟู

ป่าอย่างจริงจัง เพราะสภาพป่ายังเสื่อมโทรม ชาวบ้านใช้ประโยชน์โดยเอาวัวควายไปเลี้ยง

ประมาณปี 2539 หน่วยงานจากกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้เข้ามาส่งเสริมให้ชาวบ้านช่วยกันดูแลรักษาป่า เอกาล้าไม้มาให้ปลูกเพื่อฟื้นฟูสภาพป่า จัดอบรมให้ชาวบ้านมีความรู้ในการดูแลรักษาป่า ทำแนวป้องกันไฟป่า ฯลฯ ร่วมกันกำหนดระเบียบในการใช้พื้นที่ป่า เช่น ห้ามล่าสัตว์ ห้ามขุดแย้ ห้ามขุดบึง ห้ามตัดไม้ ห้ามตัดฝิ่ง เป็นต้น แต่ชาวบ้านสามารถจะใช้ประโยชน์จากป่าได้ เช่น เก็บผักหวาน มะขารับ้อม ตะคร้อ หรือพืชยาสมุนไพร รวมทั้งเก็บหน่อไม้และเห็ดต่างๆ โดยเฉพาะเห็ดโคน

หลายปีผ่านไป ป่าจึงเริ่มฟื้นตัว พืช ผัก เห็ด และสมุนไพรต่างๆ ที่เคยหายไปเริ่มผุดหน่อ ผุดต้นออกมา ให้ชาวบ้านหลายหมู่บ้านได้เก็บกินและใช้ประโยชน์จากป่า เช่น บ้านห้วยสะพาน บ้านใหม่ บ้านหนองกระจันทร์ และบ้านดอนเจริญ และร่วมกันจัดตั้งเป็นป่าชุมชนขึ้นมา ใช้ชื่อว่า **“ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานสามัคคี”**

ในปี 2542 ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานสามัคคีได้รับการคัดเลือกจากกรมป่าไม้ให้เป็น **“ป่าพื้นบ้าน อาหารชุมชนดีเด่นระดับเขต”** ในปี 2543 ได้รับการพิจารณาคัดเลือกจากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดกาญจนบุรีให้เป็น **“พื้นที่ตำบลเขียวขจีดีเด่น”** ระดับจังหวัด มีพืชและสมุนไพรต่างๆกว่า 200 ชนิด เช่น เห็ดเผาะ เห็ดโคน เห็ดขอน กุ่ม ขี้เหล็ก จัน ตาลึง นมแมว ผักหวาน ย่านาง มะขามป้อม สารภี มะตูม หว้า ผักเลี่ยน เถาว์ล้วยเปรียง สะเดา แฉะ ฯลฯ

ตัวอย่างสมุนไพรที่สำคัญ เช่น **“แฉะ”** เป็นไม้ยืนต้น ใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง รากและลำต้นนำมาต้มดื่มบำรุงธาตุ บำรุงร่างกาย ใบเอามาใช้ผสมผลไม้ โดยไม่ต้องใช้แก๊ส รากเอามาฝนกับมะนาวเพื่อแก้ไอ ลำต้นเอามาเผาทำดินปืน ต้นและยอดเป็นยาแก้ไข้ ดอกและยอดอ่อนนำมาคองกินเป็นอาหารพื้นบ้าน ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม นอกจากการรวมกลุ่มกันอนุรักษ์ป่าชุมชน รวมทั้งดูแลป่าสงวนแห่งชาติป่าหนองไร่ที่อยู่ติดกับป่าชุมชนมาอย่างต่อเนื่องแล้ว ในปี 2546 ชุมชนยังได้ร่วมกันจัดตั้ง **“กลุ่มเยาวชนบ้านห้วยสะพานสามัคคี”** เพื่อให้เด็กและเยาวชน

ได้ร่วมกันดูแลรักษาป่าและสิ่งแวดล้อม โดยมีกิจกรรมต่างๆ เช่น การเพาะกล้าไม้ ปลูกต้นไม้เพิ่มเติม ลาดตระเวนร่วมกับผู้ใหญ่เพื่อดูแลรักษาป่า ทำแนวป้องกันไฟป่า โดยเฉพาะการนำคิปล่วัฒนธรรมพื้นบ้าน คือ **“เพลงเหย่ย”** มาถ่ายทอดเป็นบทเพลงเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์และดูแลป่านำไปแสดงในงานสำคัญของตำบล แสดงต้อนรับผู้มาเยือน รวมทั้งงานรับเชิญต่างๆ

ปี 2548 คณะกรรมการป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานสามัคคีส่งผลงานการอนุรักษ์ป่าชุมชนเข้าร่วมประกวดรางวัล **“ลูกโลกสีเขียว ครั้งที่ 7”** ที่จัดขึ้นโดยการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) ผลปรากฏว่าได้รับรางวัลทั้งในประเภทชุมชน (ชุมชน

บ้านห้วยสะพานสามัคคีใช้ป่าชุมชนเป็นสะพานสู่การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม) และรางวัลประเภทกลุ่มเยาวชน (กลุ่มเยาวชนบ้านห้วยสะพานสามัคคีพลังการอนุรักษ์ที่ซึบซ่านผ่านบทเพลง)

ปัจจุบันป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานมีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 2,094 ไร่ (รวมเนื้อที่บางส่วนของป่าสงวนฯ ห้วยไร่) มีคณะกรรมการดูแลรักษาป่าประมาณ 40 คน มีกลุ่มเยาวชนประมาณ 60 คน และมีชาวบ้านในหมู่บ้าน ที่มาร่วมดูแลรักษาป่าจนกลายเป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องการอนุรักษ์ป่าชุมชนที่สำคัญของจังหวัดกาญจนบุรี

นอกจากนี้ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานยังเป็นแหล่งที่พบเห็ดโคนแหล่งใหญ่ของจังหวัดกาญจนบุรี โดยเฉพาะช่วงปลายฝนต้นหนาว ระหว่างเดือนพฤศจิกายน-ธันวาคมของทุกปี จะมีคนล่าเห็ดโคนจากทุกสารทิศเดินทางมาที่นี่เพื่อหาเห็ดโคนไปขาย เพราะเห็ดโคนที่มีดอกใหญ่ รสชาติอร่อย ราคาขายตั้งแต่กิโลกรัมละ 400 บาทขึ้นไปตามสภาพและปริมาณของเห็ดที่ออกมาในแต่ละปี

สภาองค์กรชุมชนฯ ใช้แผนพัฒนาเชื่อมโยงชุมชนสู่เป้าหมาย

สภาองค์กรชุมชนตำบลหนองไร่ จัดตั้งเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ.2551 ทำให้ตำบลหนองไร่ขยับขยายงานพัฒนาชุมชนออกไป โดยใช้เวทีสภาองค์กรชุมชนฯ เป็นเครื่องมือสำคัญในการเชื่อมโยงพี่น้อง กลุ่มองค์กร และแกนนำขับเคลื่อนงานพัฒนาในตำบล โดยร่วมกันกำหนดเป้าหมายการพัฒนาของตำบล คือ **“ตำบลน่าอยู่ เชิดชูคุณธรรม นำการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ มีศูนย์กระจายสินค้า พัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน”**

สมพร ปานโด ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลหนองไร่ ขยายความว่า สภาองค์กรชุมชนตำบลหนองไร่ มีแนวคิดในการพัฒนาตำบลให้เกิดความเข้มแข็ง มีการพัฒนาศักยภาพแกนนำในด้านต่างๆ เช่น การพัฒนาระบบข้อมูล การบริหารจัดการ ฯลฯ แสดงที่สำคัญคือ นอกจากการพัฒนาคนแล้ว ชุมชนจะต้องมีแผน

พัฒนาตำบล เพื่อนำตำบลไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ร่วมกันวางเอาไว้ โดยคณะทำงานสภาองค์กรชุมชนฯ ได้ร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาเพื่อนำไปสู่เป้าหมาย โดยมีกระบวนการต่างๆ เช่น

1.แกนนำสภาองค์กรชุมชนฯ จัดประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจแนวทางการขับเคลื่อนงานในตำบล ออกแบบและกำหนดวิธีการจัดทำแผนพัฒนาตำบล จัดทีมงานและแบ่งบทบาทหน้าที่ พร้อมทำแผนปฏิบัติการ โดยมีแกนนำกลุ่มองค์กร แกนนำสภาองค์กรชุมชนท้องถิ่น ทั้งที่ ภาคภาครัฐ เช่น อบต., รพ.สต., อสม และกลุ่มอาชีพต่างๆ เป็นต้น 2.รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลของตำบล และนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจ เช่น ข้อมูลบริบทตำบล ข้อมูลประชากร ข้อมูลกลุ่มองค์กรต่างๆ รวมถึงการรวบรวมข้อมูลแผนพัฒนาต่างๆ ที่มีการจัดทำอยู่ก่อนแล้ว และ 3.วิเคราะห์ศักยภาพของตำบล เป็จุดจุดยดแถมเปลี่ยนกัน เพื่อนำข้อมูลต่างๆ มาจัดทำแผนพัฒนาตำบลด้านต่างๆ

ตัวอย่างแผนงานด้านเศรษฐกิจ โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากร และผลผลิตในตำบลมาต่อยอดและพัฒนาเป็นสินค้าที่สามารถอาชีพและเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชน เนื่องจากที่ผ่านมาในตำบลมีกลุ่มอาชีพต่างๆ เกิดขึ้น แต่ไม่มีตลาดรองรับ และมีสินค้าการเกษตร แต่ต้องนำไปขายในเมืองทำให้มีต้นทุนเพิ่ม กำไรน้อยลง นอกจากนี้ชาวบ้านต้องไปซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคจากในเมือง ทำให้มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น

ในปี 2559 หลังจากทีแกนนำสภาองค์กรชุมชนฯ ไปศึกษาทางด้านวิสาหกิจชุมชนมาแล้วหลายแห่ง รวมทั้งที่ศูนย์สาธิตการเกษตรร้านค้าชุมชนตำบลท่าเสา อ.ไทรโยค จ.กาญจนบุรี ซึ่งถือเป็นร้านค้าชุมชนที่มีชื่อเสียงของจังหวัด จึงได้นำตัวอย่างดังกล่าวมาจัดตั้งเป็น **“ร้านค้าประชารัฐ และศูนย์กระจายสินค้าชุมชนโซนพนมทวน”** ขึ้นมา โดยใช้งบประมาณสนับสนุนจาก **“โครงการเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ”** จากรัฐบาล ผ่านกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (กทบ.) ซึ่งมีงบประมาณสนับสนุนหมู่บ้านละ 500,000 บาท

“ร้านค้าและศูนย์กระจายสินค้าของเรา ใช้งบประมาณจาก 4 หมู่บ้านที่เข้าร่วม แบ่งเป็นร้านค้าและตู้จำหน่ายน้ำดื่ม รวม 1 ล้าน 5 แสนบาท ทำให้เรามีร้านค้าจำหน่ายสินค้าต่างๆ ที่จำเป็นให้แก่ชาวบ้านในราคาประหยัด และชาวบ้านก็จะเอาสินค้าต่างๆ ที่ผลิตมาวางขายที่ร้าน ไม่ต้องเข้าไปซื้อหรือขายในเมือง นอกจากนี้เรายังมีโรงสีชุมชน 1 โรง ใช้บง 5 แสนบาท ผลิตข้าวสารบรรจุถุงที่ชาวบ้านปลูกเองและขายเอง” ประธานสภาฯ แจงรายละเอียด

ปัจจุบันร้านค้าประชารัฐและศูนย์กระจายสินค้าหนองไร่ยังจำนำยสินค้าของชุมชน เช่น ข้าวสาร ผัก ผลไม้ ผลเมลอนที่ชาวบ้านปลูก การแปรรูป เช่น พุทราทวน มะม่วงทวน มะขามแช่อิ่ม แคนหมู่วัฒน์ ข้าวเกรียบสิงขี (ส่งตลาดไท) ขนมทองกลีบ ทองม้วน ขนมตาล จาวตาลเชื่อมสินค้าจากสมุนไพร งานหัตถกรรม ผ้าขาวม้าทอมือตะกร้าหรือของใช้จากเชือกป่านมัดฟาง ฯลฯ ทำรายได้ให้แก่ชาวบ้านครัวเรือนละ 5,000-20,000 บาทต่อเดือน

ส่วนผลกำไรจากร้านค้าและศูนย์กระจายสินค้าก็จะนำมาบริหารจัดการและปันผลให้แก่

ต้นแบบร้านค้าชุมชนที่ตำบลท่าเสา จ.กาญจนบุรี

ตำบลท่าเสา อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี แต่เดิมกลุ่มเกษตรกรที่มีปัญหาความยากจนและมีหนี้สินไม่ต่างจากที่อื่นๆ ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพปลูกพืชไร่หรือพืชเชิงเดี่ยว เช่น ข้าวโพด อ้อย มันสำปะหลัง ฯลฯ ต้องกู้ยืมเงินนอกระบบมาเป็นทุนหมุนเวียน ทำให้หนี้สินพอกพูนขึ้นทุกวัน

พิพัฒน์ แก้วจิตคงทอง ผู้นำกลุ่มเกษตรกรตำบลท่าเสา เล่าว่า จากปัญหาหนี้สินและผลกระทบจากวิกฤติเศรษฐกิจในปี 2540 ตำบลท่าเสาจึงได้นำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของในหลวงรัชกาลที่ 9 มาดำเนินการตั้งแต่เริ่มต้น โดยสร้างระบบทั้งพากันในชุมชนขึ้น มา เริ่มตั้งแต่เรื่องการจัดการทุน จากเดิมที่ต้องกู้หนี้ยืมสินจากคนข้างนอก จึงสร้างทุนภายในชุมชน โดยการจัดตั้งธนาคารหมู่บ้านขึ้นมาหลังจากเกิดวิกฤติปี 2540 เริ่มต้นมีสมาชิกเพียง 15 คน รวมกันออมทรัพย์เป็นประจำทุกเดือน ใครมีมากก็ออมมาก มีน้อยก็อมน้อย เมื่อมีเงินมากขึ้น สมาชิกที่เดือดร้อนก็สามารถกู้ยืมเงินไปหมุนเวียนได้ โดยเสียดอกเบี้ยเพียงเล็กน้อย

“พอธนาคารหมู่บ้านเริ่มโตขึ้น เราก็กยกฐานะขึ้นเป็นสถาบันการเงินชุมชนในปี 2543 และเริ่มคิดสิ่งเรื่องปากท้องให้ครบวงจร จากเดิมที่ชาวบ้านปลูกพืชเชิงเดี่ยวเพื่อส่งออกขายข้างนอกเพียงอย่างเดียว แล้วก็ต้องไปซื้อสินค้าจากข้างนอกกลับเข้ามากินมาใช้อีก จึงได้แบ่งคิดว่า จะทำอะไร? ให้ชาวบ้านผลิตสิ่งที่เราเองแล้วเอามาใช้แลกเปลี่ยนหรือซื้อขายกันเอง เราจึงร่วมกันจัดตั้งร้านค้าชุมชนหรือศูนย์สาธิตการเกษตรฯ ขึ้นมาในปี 2544 โดยส่งเสริมให้ชาวบ้านปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต จากเดิมปลูกพืชส่งโรงงานมาปลูกพืชผักที่เป็นอาหาร ไร่ปลูกอะไรหรือเลือกกินก็เอามาขาย หรือเอามาแปรรูปอาหารขาย ทำชุมชนฯๆ พัฒนาไปแล้วเป็นมาของศูนย์สาธิตฯ หรือร้านค้าชุมชน

‘ศูนย์สาธิตการเกษตรร้านค้าชุมชนตำบลท่าเสา’ มีลักษณะเหมือน **‘ร้านข้าวห้วย’** ทั่วไป คือขายของกิน-ของใช้ที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน เช่น ข้าวสาร อาหารแห้ง กะปิ น้ำปลา น้ำตาล

สินค้าชุมชนฯ มีคณะกรรมการบริหารงาน 15 คน มีสมพร ปานโด เป็นประธาน มีสมาชิกร้านค้าชุมชน จำนวน 106 คน มีเงินทุน 2,103,900 บาท จำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภคที่เป็นในชีวิตประจำวัน เช่น ข้าวสาร น้ำตาลทราย น้ำมันพืช น้ำปลา ผงซักฟอก สบู่ ยาสีฟัน เครื่องดื่ม นม ฯลฯ และเป็นศูนย์กระจายสินค้าให้กับชุมชนหรือร้านข้างในหมู่บ้านต่างๆ นอกจากนี้ยังจำหน่ายสินค้าของชุมชน เช่น ข้าวสาร ผัก ผลไม้ ผลเมลอนที่ชาวบ้านปลูก การแปรรูป เช่น พุทราทวน มะม่วงทวน มะขามแช่อิ่ม แคนหมู่วัฒน์ ข้าวเกรียบสิงขี (ส่งตลาดไท) ขนมทองกลีบ ทองม้วน ขนมตาล จาวตาลเชื่อมสินค้าจากสมุนไพร งานหัตถกรรม ผ้าขาวม้าทอมือตะกร้าหรือของใช้จากเชือกป่านมัดฟาง ฯลฯ ทำรายได้ให้แก่ชาวบ้านครัวเรือนละ 5,000-20,000 บาทต่อเดือน

ส่วนผลกำไรจากร้านค้าและศูนย์กระจายสินค้าก็จะนำมาบริหารจัดการและปันผลให้แก่

ขนม เครื่องดื่ม สบู่ ยาสีฟัน ถ่านไฟฉาย ฯลฯ แต่เปิดโอกาสให้ทุกคนได้เป็นเจ้าของ โดยการระดมทุนจากชาวบ้านรุ่นละ 100 บาท เพื่อนำมาเป็นทุนดำเนินการ แต่ที่พิเศษกว่าร้านค้าทั่วไปก็คือ สมาชิกสามารถนำผลผลิตจากครัวเรือนมาฝากขายที่ศูนย์ฯ (ไม่ต้องขายเอง) เช่น ผักสวนครัว ผลไม้ ฯลฯ ที่ปลูกโดยไม่ใช้สารเคมี ใครมีฝีมือทางอาหารหวานคาวก็นำมาใส่ถุงฝากขาย เช่น ข้าวต้มมัด กวยชบวตชี ผัด-แกงต่างๆ ปลาต้ม ปลาว่า น้ำพริก เครื่องแกง ฯลฯ โดยศูนย์ฯ จะคิดค่าจัดการ 10 % ของราคาขาย เป็นการสร้างอาชีพ สร้างตลาดให้ชาวบ้าน ใครขาดเหลืออะไรก็มาซื้อหาได้ที่นี้ ผลกำไรก็กลับคืนสู่สมาชิกและชุมชน

ศูนย์สาธิตการเกษตรฯ เปิดจำหน่ายทุกวัน บัณฑิตและพนักงานขาย ใช้ระบบคอมพิวเตอร์บันทึกการซื้อขาย สินค้าที่ชุมชนผลิตไม่ได้ เช่น ข้าวสาร น้ำมันพืช น้ำตาล เครื่องดื่ม นม ของใช้ต่างๆ จะสั่งซื้อมาจากร้านค้าส่งรายใหญ่ ทำให้ได้ส่วนลด มียอดขายไม่ต่ำกว่าวันละ 50,000-60,000 บาท หรือเดือนหนึ่งประมาณ 2 ล้านบาท ปี 2561 ที่ผ่านมา มียอดขายรวม 24 ล้านบาทเศษ

ผลกำไรจำนวน 50% จะปันผลคืนสมาชิกตอนสิ้นปี, 20% เป็นทุนดำเนินการ, 15% นำไปใช้เป็นการทุนสวัสดิการและพัฒนาชุมชน ส่วนอีก 15% เป็นค่าบริหารจัดการ ปัจจุบันมีสมาชิกประมาณ 600 ราย มีเงินทุนหมุนเวียนและเงินทุน

“ในปีนี้เราจะพัฒนาระบบการบริหารจัดการและขยายงานร้านค้าประชารัฐให้มากขึ้น เพราะตอนนี้ร้านค้าของเราสามารถรับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐได้ ทำให้ชาวบ้านที่มีบัตรสวัสดิการฯ มาซื้อของได้สะดวกขึ้น ไม่ต้องเข้าไปซื้อในเมือง ส่วนศูนย์กระจายสินค้าก็จะขยายสินค้าไปยังร้านค้าเครือข่ายในหมู่บ้านต่างๆ ให้มากขึ้น ซึ่งจะมีทั้งสินค้าจากชุมชนและสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็น ทำให้ชาวบ้านมีตลาดรองรับ และได้ซื้อสินค้าจำเป็นในราคาที่ไม่แพง ส่วนผลกำไรก็จะนำแบ่งปันให้สมาชิก และนำกลับมาพัฒนาตำบลของเราด้วย” สมพรกล่าว

ที่สมาชิกร่วมลงทุนประมาณ 3 ล้านบาท “ศูนย์สาธิตฯ เป็นศูนย์กลางเชื่อมโยงการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของคนในตำบลท่าเสา ทำให้สมาชิกมีรายได้เพิ่มมากขึ้น เมื่อมีรายได้ก็เอาเงินไปฝากสถาบันการเงิน เป็นทุนหมุนเวียนของตำบล ส่วนผลกำไรทั้งจากศูนย์สาธิตฯ และสถาบันการเงินฯ ก็เอากลับมาพัฒนาชุมชน เช่น เรื่องการศึกษา สิ่งแวดล้อม ดูแลป่า และสุขภาพของคนในตำบล ทำให้คุณภาพชีวิตของคนท่าเสาดีขึ้น” พิพัฒน์กล่าว

ส่วนสถาบันการเงินชุมชน มีสมาชิกประมาณ 300 ราย มีเงินทุนหมุนเวียนประมาณ 3 ล้านบาทเศษ สมาชิกสามารถกู้ยืมได้ 2 เท่าของเงินออมที่ตนมีอยู่ หรือตามทรัพย์สินที่นำมาค้ำประกัน ทำให้ชาวบ้านไม่ต้องเป็นหนี้นอกระบบ และมีเงินทุนเป็นของตัวเอง

นอกจากนี้ในปี 2559 ยังได้จัดตั้ง **“ศูนย์กระจายสินค้าชุมชนโซนไทรโยค”** ขึ้นมา โดยใช้งบประมาณสนับสนุนจาก **“โครงการเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ”** จากรัฐบาล ผ่านกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (กทบ.) ซึ่งมีงบประมาณสนับสนุนหมู่บ้านละ 500,000 บาท นำเงินสนับสนุนจาก 4 หมู่บ้านมาลงทุนร่วมกัน รวม 2 ล้านบาท และระดมทุนจากสมาชิกอีก 1 ล้านบาท เพื่อเปิดเป็นร้านค้าปลีก และร้านค้าส่งให้แก่ชาวบ้านทั่วไป รวมถึงร้านข้างในหมู่บ้านต่างๆ ได้มาซื้อสินค้าอุปโภค-บริโภค

นอกจากนี้ตำบลหนองไร่ยังได้รับการส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนหรือท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์จากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ทำให้ตำบลหนองไร่เป็นที่รู้จักกันมากขึ้น มีแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในตำบล เช่น การศึกษาและเรียนรู้ป่าชุมชน เรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรม เช่น เพลงเหย่ย การทอดผ้าขาวม้า แปรรูปตาล จาวตาลเชื่อมลูกตาลลอยแก้ว ชิมอาหารพื้นบ้าน เช่น น้ำพริกเมล่ง แกงคั่วหัวตาล แกงไก่บ้านใส่มะเขือเหลือง ฯลฯ

โดยในแต่ละเดือนจะมีผู้สนใจจากทั่วประเทศเดินทางมาท่องเที่ยวและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ไม่ต่ำกว่า 1,000 คนทำให้ชาวบ้านมีรายได้จากการขายสินค้าต่างๆ และรายได้จากการท่องเที่ยวชุมชน เช่น ค่าไกด์ชุมชน 30 บาท/คน/วัน ค่ารถอีแต่น 500 บาท/คัน/วัน ค่าเช่ารถจักรยานคันละ 20 บาท ค่าอาหารกลางวันคนละ 100 บาท อาหารเย็น 130 บาท ค่าอาหารว่าง 2 มื้อ/วัน พร้อมเครื่องดื่มน้ำสมุนไพร 60 บาท ค่าที่พักโฮม

ต่างๆ ไปจำหน่าย ส่วนสินค้าที่นำมาจำหน่ายจะจัดซื้อมาจากห้างค้าส่งขนาดใหญ่ในตัวเมืองที่จำหน่ายสินค้าราคาถูก หรือจัดซื้อในช่วงที่ห้างลดราคา ทำให้จำหน่ายสินค้าในราคาไม่แพงกว่าท้องตลาด จึงมีร้านชำและร้านค้าชุมชนในโซนท่าเสา (ไทรโยค ทองผาภูมิ สังขละบุรี) มาเป็นลูกค้าเกือบ 20 ราย

พิพัฒน์บอกด้วยว่า ขณะนี้ศูนย์สาธิตการเกษตรร้านค้าชุมชนตำบลท่าเสากำลังพัฒนาระบบโปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่ใช้บันทึกข้อมูลการซื้อขาย รวมทั้งติดตั้งระบบบาร์โค้ด โดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล ซึ่งจะช่วยให้สามารถซื้อขายสินค้าได้เร็วขึ้นเหมือนกับร้านสะดวกซื้อ และทำให้รู้ยอดขายสินค้า ยอดสินค้าขายฝากจากชุมชนว่าขายได้เท่าไร เหลือเท่าไร ทำให้การบริหารจัดการร้านค้าสะดวกและรวดเร็วขึ้น

จากผลการดำเนินงานของศูนย์สาธิตการเกษตรร้านค้าชุมชนตำบลท่าเสาในช่วง 10 ปีเศษที่ผ่านมา ทำให้ศูนย์สาธิตฯ ได้รับรางวัลต่างๆ เช่น รางวัลมีชัย วีระไวทยะ สาขาการพัฒนาสังคมชนบท ในปี 2559 จากมูลนิธิตลาดหลักทรัพยากรแห่งประเทศไทย นอกจากนี้ยังมีกลุ่มองค์กรและประชาชนจากทั่วประเทศมาศึกษาดูงานด้านต่างๆ ปีหนึ่งไม่ต่ำกว่า 5,000 คน...

สแตนด์คนละ 300 บาทพร้อมอาหารเช้า ฯลฯ นี่คือตัวอย่างของแผนพัฒนาตำบลด้านเศรษฐกิจที่สภาองค์กรชุมชนตำบลหนองไร่นำมาใช้ขับเคลื่อนทำให้ชาวบ้านมีรายได้ นอกจากนี้ยังเชื่อมโยงกลุ่มต่างๆ ทั้งในและนอกตำบลสนับสนุนการพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ เช่น ททท. ปตท. บริษัท SCG. บริษัทผลิตไฟฟ้าราชบุรี สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ พอช. และยังมีแผนงานต่างๆ ที่จะดำเนินงานในปีนี้ เช่น การส่งเสริมการถ่ายทอดอินทรีย์ โครงการซ่อมแซมบ้านครัวเรือนที่ด้อยโอกาสหรือบ้านพอเพียงชนบทของ พอช. โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี ฯลฯ

“เพื่อเดินไปสู่เป้าหมายของคนตำบลหนองไร่ คือ “ตำบลน่าอยู่ เชิดชูคุณธรรม นำการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ส่งเสริมการเกษตรอินทรีย์ มีศูนย์กระจายสินค้า พัฒนาคูณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืน”